

Universal Declaration of Human Rights - Fon

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

GBETA GBE Ɔ BI TƆN EE ƉƆ XÓ DÓ ACE E GBETƆ ƉÓ KPODO SISI E ƉO NA ƉÓ N'I LE KPO WU E

WEXWLE

Ee nyi Ɖ hennu Ɖokpo me Ɔ, me ƉokpoƉokpo ka do susu tƆn, bo ace Ɖokpo Ɔ we mebi Ɖo bo e ma sixu kan fen kpon é Ɖi meƉesusi jije, hwejjizinzan, kpoƉo fifa ni tiin nu weke Ɔ bi e Ɔ,

Ee nyi Ɖ nukumam Ɖe nume kpoƉo wangbenu sen ƉeƉee na zƆn bo gbetƆ na do tiin nyi le we nƉ dƆn alannuwiwa Ɖee nƉ zƆn bo gbetƆ nƉ fƆn gu e, lo bo nu taji Ɖee hudo gbetƆ Ɔ we nyi Ɖ gbe e me gbetƆ le ma na nƉ mekannu Ɖo xodidƉ sin alinu kpoƉo nuƉidƉ lo bo na tƆn sin adohuhu kpoƉo ya kpo me é Ɔ,

Ee nyi Ɖ dandanme we e Ɖo na Ɖe hun do sen Ɖee na zƆn bo gbetƆ na do tiin nyi le gbƆn aceƉidƉ sin alinu se na zƆn bo gbetƆ ma na lin Ɖ emi Ɖo na Ɖe emidee sin mekannu kpo yadonume kpo e Ɔ,

Ee nyi Ɖ é Ɖo dandanme bo e Ɖo na Ɖe alinu wennyinyi ee Ɖo na tiin nyi Ɖo to ƉokpoƉokpo tentin e Ɔ,

Ee nyi Ɖ, Ɖo xwedowema elb me o weke Ɔ bi le vƉ mƉ nu Ɖe ace kpo do sisi dodo e gbetƆ Ɖo na Ɖo e, Ɖo meƉesunƉnyinyi kpoƉo susu e do na xƉ nu gbetƆ e Ɖo ace kpoƉo sisi sunnu kpoƉo nyƉnu tƆn kpo na nyi Ɖokpo Ɔ; lo bo ye le yalƉ akƆn bonu nukƉnyinyi ni tiin lo bo na sƉ gbe Ɖagbe zinzan gbƆn meƉesunƉsi jije taji ze jijn ayi e Ɔ,

Ee nyi Ɖ to ƉokpoƉokpo yi gbe bo na Ɖo sisi nu ace e gbetƆ le Ɖo kpoƉo meƉesusijije taji kpo Ɖó alƉ Ɖo alme xa to le bi sin kplekple é Ɔ,

Ee nyi Ɖ linlin Ɖokpo Ɖ ƉuƉo nu ace, sisi kpoƉo meƉesunƉsi jije gbetƆ tƆn le, we nyi nu taji ee na zƆn bo mi na nyi sen elb le e Ɔ,

GbetƆ Ɖ sin kplekple Ɖe gbeta elb tƆn bo e na Ɖo xo do ace e gbetƆ Ɖo na Ɖo kpo sisi e Ɖo na Ɖo n'i é kpo wu. Gbeta elb na nyi su Ɖokpo tawun bo gbetƆ le kpo to le bi kpo Ɖo na nyi bonu me bi kpoƉo tuto e nyi gbetƆ le tƆn le Ɖee gbeta elb Ɖo tame na nugbo le e ni tenkƉn nu sisi ni tiin nu ace kpoƉo meƉesunƉsi jije gbƆn nunyweyi li xo. MƉ Ɖokpo Ɖ ye Ɖo na tuun sen ene Ɖ le bo na zan ye nugbo tƆn gbƆn tuto e do ayi Ɖo to ƉokpoƉokpome kpoƉo gbe Ɖ bi me e kpo; ace ene Ɖ kpoƉo susu ene kpan sin zinzan Ɖ kpo nukun mƉ Ɖe yene kpo Ɖo na nyi nu taji Ɖokpo nu tovi ee sin to Ɖó gbeta elb me e kpoƉo tovi Ɖee sin to le kpo Ɖó acekpikpa to ene Ɖ le tƆn glƉ e.

Gbetaken 1

Ace, susu kpo sisi Ɖokpo Ɖ kpo we gbetƆ bi Ɖo Ɖó gbewiwa tƆn hwenu; ye Ɖo linkƉn bo ayi yetƆn me kpe lo bo ye Ɖo na do alƉ yedee Ɖi nƉvinƉi Ɖhun.

Gbetaken 2

Me ƉokpoƉokpo sixu tuun Ɖo ace, su su kpo sisi Ɖee kpo xo e Ɖo Ɖó gbe ta elb me Ɖ nyi eƉesunƉ sin nu ma Ɖe nuƉe kpo Ɖi: akƉa, sun nu, nyƉnu, gbe e nƉ do e, sinsen, nu e lin do toxo wu e, alo linlin Ɖevo see b'e nyi to metƆn le alo gbe to le tƆn, dƉkunjije, lee e ji me gbƆn e kpoƉo nu Ɖevodevo ne le kpan.

MƉ Ɖokpo Ɖ, e Ɖo na kƉn do tuto ee e ze jijn ayi Ɖo to e me e gosin e wu Ɖo toxodidƉ sin alinu, sen e ji to Ɖ jijn e kpoƉo sen gbe Ɖ tƆn Ɖee Ɖo nu do to Ɖ nu e we a, Ɖó to ene Ɖ ko Ɖe eƉee si alo e kpo Ɖo mekannu, alo acekpikpa tƆn ma yi haƉéji wu a.

Gbetaken 3

GbetƉ ƉokpoƉokpo Ɖo na mƉ gbe bo nƉ eƉesu si lo bo na le nyi eƉee.

Gbetaken 4

E sɔ ɔ na hɛn mɛdɛ ɔ mɛkannu alo mɛdɛ ǎ; mɛkannuninɔ kpodo mɛdɛ kpo ɔ alo lɛ bi mɛ ɔ sɔ dɛ ǎ.

Gbetakɛn 5

Gbetɔwɪkɔn alo ya do nu mɛ kpodo adakacomɛwu kpo sɔ ɔ na dɛ ǎ.

Gbetakɛn 6

Gbetɔ ɔ nusisi wɛ ɔ na nyi ɔ fi bi.

Gbetakɛn 7

Acɛ ɔkpɔ ɔ wɛ mɛ bi na ɔ lo bo na nɔ nyi sɛn ɔkpɔ ɔ; mɔ ɔkpɔ ɔ mɛdɛ na yi gbe nu walɔ e na dɛ mɛ kpo alo dɛɛ nyi wuɔɔɔnumɛ tɔn kpo e lo bo na wa gba sɛn e do ɔ fi e ǎ.

Gbetakɛn 8

Enyi mɛdɛ mɔ ɔ e yi acɛ e nyi etɔn bɔ sɛn dodo ee ɔɔ nu do to tɔn nu ɔ n'ɛ ɔ, e hɛn ɔ e na yɔ hwe ɔ to tɔn mɛ.

Gbetakɛn 9

E ɔ na ya mɛdɛ sɛn to tɔn mɛ alo e na wli i alo e na su i do ganmɛ ɔ nuɔdɛ kpoun wu ǎ.

Gbetakɛn 10

E ɔ dandanmɛ bɔ e na sɛ nu ee mɛdɛ wa é ɔ hwɛɔɔɔsa ɔ togumɛ kpa a kwɛɔɔɔsa enɛ ɔ wɛ ɔ na ɔ acɛ e nyi etɔn lɛ é kpodo nu è dɛ na wa lɛ é kpo; mɔ ɔkpɔ ɔ fi enɛ ɔ wɛ e na ɔ nu e wu e yɔ hwe ɛ é dɛ.

Gbetakɛn 11

1. Mɛ e e vɛ nu nyanyaɔ do é na to ɔ yi tɔn yi wɛ hwe bɔ e na ba do nu lee nu lɛ yi gbɔn e cobo na yɔ é ɔ hwɛnukɔn; cobonu e ka na ɔ hwe do e e ɔ, e ɔ na n'ɛ mɛ e na sixu hwɛnnɛ ɔ hwɛnukɔn e.

2. Enyi nu e mɛdɛ wa d'ayi é ma nyi nu e na sa sɛn do mɛ ɔ hwe enɛ nu dɛ lee sɛn é ji tɔ ɔ alo gbɛ ɔ jijn é ɔ gbɔn é a ɔ, é ɔ na sɛn gan tɔn ǎ.

Gbetakɛn 12

E ɔ na ba do nu mɛ dɛ lee jlo mɛ gbɔn e gbɔn xo e kun kpla. Gbezɪnzɪn mɛtɔn, hɛnnu mɛtɔn, xɔ mɛtɔn alo wɛn mɛtɔn lɛ é ǎ. Mo ɔkpɔ ɔ e ka ɔ na dɔ winnya mɛ bo lɛ kɔn wi mɛtɔn ǎ. Acɛ e nyi gbɛtɔ tɔn e ɔ hwlɛn mɛ ɔ ali enɛ ɔ nu.

Gbetakɛn 13

1. Fi e jɔ mɛdɛ ɔ wɛ na nɔ gbɔn bo na lɛ ze nɔtɛn e jlo e ɔ ɔ toɔmɛ.

2. Mɛdɛ ɔ jlo tɔn ɔ é sixu bɛ agban sɛn to dɛbu mɛ dɛ to tɔn mɛ ɔhɔn. E jlo e ɔ, e sixu lɛ lɛ kɔ wá xwé.

Gbetakɛn 14

1. Enyi ɔ e ɔ gbɛya do nu mɛdɛ wɛ kaka bɔ ku hwɛn wan d'e mɛ ɔ, é hɛn ɔ é na hɔn yi to dɛvome bɔ e ɔ na yi i ɔ fi enɛ.

2. Amɔ enyi e mɔ ɔ mɛ ɔ jɛ sɛnmɛ nugbo alo e tɛ afɔ sɛn e ji gbɛ e to lɛ bi kplekple sɔ jujɔn ayi é ji e ɔ, é sɔ ɔ acɛ bɔ e na yi i dandan ɔ to dɛvome ǎ.

Gbetakɛn 15

1. Gbetɔ bi ɔ acɛ bo na nyi toɔɛ sɛn vi.

2. E sixu hugan meḡe bo de e sin tovikɛnmɛ ă; mɔ dokpo ɔ é hɛn ɔ e na zé eḡee zé ji nu to ɖevo.

Gbetakɛn 16

1. Enyi sunnu kpo nyɔnu kpo ɖó wyanwyanxwe ɔ, ye hɛn ɔ, ye na da yeḡee bo dè hɛnnu yetɔn. Akɔta yetɔn, to yetɔn, alo sinsɛn yetɔn ɖo na gbɛ nú ye ă. Aɛ dokpo lɛ wɛ ye ɖo ɖó yeḡeedida hwenu kpɔnɔnɔ yetɔn alo yeḡeejodo hwenu.

2. Cobonu gbɛɔ ɖè ná dà ɖè ɔ, jlo yetɔn mɛ nu wɛ é ɖó na nyi.

3. Hɛnnu wɛ nyi sosyɛn nú gbɛɔ sin togun; lobo togun enɛ ɔ kpodo aɛɛkpikpa to ɔ tɔn kpan ka ɖo na jɛ hun do jĩ tɔ.

Gbetakɛn 17

1. Gbɛɔ bi, mɛ e ɖo ee ɖokponɔ é alo éé ɖo gbɛ kplekpleḡemɛ e, ɖo na ɖo aɛ do nudeji.

2. Nũ é nyi étɔn ɔ meḡe sixu tafu i ɖu bo yi ɖo asi tɔn ă.

Gbetakɛn 18

Gbɛɔ bi ɖo aɛ bo na lɛn nu nu é jlo e kpɔn bo d'ayimɛ lobo lɛ sɛn nu e jlo e. Aɛ enɛ ɔ wɛ zɔn bɔ tɔn lɛ lɛ ɖo togunmɛ alo kwenkwenmɛ gbɔn alɔkpa lɛ bi mɛ ɖi: nunyeyiyi, walɔ kpo yehwɛ sin alinu kpo.

Gbetakɛn 19

Gbɛɔ bi ɖo aɛ bo na lin nú é do nuwu bo ka na ɖo xo; hũn meḡe ɖo na van nukun dó meḡe ă. Mɔ dokpo ɔ, mɛ bi ɖo aɛ bo na se bo jlá nú é ɖo jije wɛ ɖo to ɔ mɛ kpo togudo lɛ é kpo. E hɛn wlenwin ɖebu ɔ, é na ba bo do se na.

Gbetakɛn 20

1. Gbɛɔ bĩ ɖo aɛ bo na yì kplé. Lobo na lɛ do gbě é ma na ɖɔn hunnyahunnya wa ă e.

2. E sixu sɔ meḡe do gbɛdemɛ gannu gannu ă.

Gbetakɛn 21

1. Gbɛɔ bĩ hɛn ɔ, é na gɔ alɔ nu to tɔn bonu é na do yi nukɔn. Eye ɖesu hɛn ɔ é na nɔ nukɔn nu nuwi wa enɛ alo é na ɖe mɛ bɔ é na nɔ do tɔn mɛ.

2. Aɛ dokpo ɔ wɛ mɛ bi ɖo bo na do wa axɔsuzɔ ɖo to tɔn mɛ.

3. Jlo to ɔ tɔn wɛ nyi linlin dodo e ji to ɔ sin aɛɛkpikpa junjɔn e. Jlo enɛ ɔ, e na ze wema na dó xwiji, do sɛndéji bɔ ahizi na tɔn ɖ'emɛ ă. Mɔ dokpo ɔ, nuwiwa enɛ ɔ, e na nɔ blo e do hwe tɔn nu. Wema enɛ ɔ, e sixu nɔ yemɛ bo sɔ alo e lɛ sixu sɔ ɖo togunmɛ lee e na blo gbɔn bo ayi na j'ayi nu wemazɛɔ lɛ e.

Gbetakɛn 22

Gbɛɔ bĩ ɔ, togundemɛ wɛ é ɖe. Enɛ ɔ wu o, nuḡe na do tagba n'i ɖo akwelinu, lanmɛ na nɔ ganji k kpodo nunywe na ɖo kpo sin alinu ă; nu enɛ ɔ wɛ na zɔn bɔ é na tɔn nyi. Amɔ kan e van wɛ to ɔ ɖe e kpodo nuwadokpo e ɖo toḡeetoḡee kpan sin tɛntin gbɔn tuto e ze ɖo te é kpo to ɔ sin ɖɔkun lɛ kpo wɛ na zɔn bɔ e na mɔ.

Gbetakɛn 23

1. Gbɛɔ bi ɖo na wa azɔ. Azɔ e ja jlo é wɛ é na wa; sɛn dokpo ɔ wɛ na ɖo nu do mɛ bi nu lobo é ka do na nɔ azɔgba ă.

2. Azɔ e meḡe wa é sin akwɛ wɛ na ɖu.

3. Mɛdɛ wa nuɖɛ ɔ, ɛ na yi nuɖɛ d'ɛnu dandan. Enɛ ɔ wɛ na zɔn bɔ e na mɔ nu e na do hɛn hɛnnu tɔn na ɛ. E hwedo e ɔ, gbɛɔ sin togun ɔ na go alɔ nu i ɖo ali ɖɛvonu.

4. Gbɛɔ bi ɖo aɛ bo na dɔ azɔjigbɛ alo ɛ hɛn ɔ ɛ na nɔ gbɛ mɔhun ɖɛɛ na sixu gbɔn nyɔna tɔn lɛ n'i emɛ.

Gbetakɛn 24

Gbɛɔ bɔ ɖo aɛ bo na ɖo gbɔjɛhwe nu kpodo ayidɛd'ayi sin hwenu kpan Ganxuxo nabidɛ wɛ ɛ ɖo na wa azɔ na. E ɖo na yi azɔgbɔjɛ hwɛhwe bɔ gbɔjɛ enɛ mɛ ɔ, e ka ɖo na nɔ sun akwɛ ɛ.

Gbetakɛn 25

1. Gbɛɔ bɔ ɖo na na ɖo nu e na zɔn bɔ ɛ na hwɛn ɛɖɛ gan ɖo azɔnsi e; lobo na jla nunɔmɛ ɛɖɛ tɔn kpo do hɛnnu tɔn kpan ɖo; taji ɔ, ɖo nuɖuɖulinu, avɔɖudolinu xɔ e mɛ ɛ na nɔ ɛ sin alinu, azɔn gblegbɛlinu. Mɔ ɖokpo ɔ, ɛ ɖo na mɔ alɔdo ɖo do azɔmamɔ hwenu, asukuku alo asikuku xɔmɛ nuno hwenu, kpukpoxɔmɛ kpodo hwe e nu e ma sɔ sixu wa nɔ bo mɔ nu ɔ ɛ bɔ kpan.

2. Vijiji kpo yɔkpɔvumɛ nuno kpo bɔ ɖo na mɔ kpatakidɛ. Alɔwɛli kpo ɖo vi e ma da asu cobo ji ɔ lɛ e bi wɛ ɖo aɛ ɖokpo ɔ ɖo xɛ nya ɖo yeji sin alinu.

Gbetakɛn 26

1. Gbɛɔ bɔ d'ace nɔ wɛmakplɔnkplɔn bɔ wɛmakplɔnkplɔn ka do na byɔ kwɛ zinzan ɔ; hun nuvɔnnu wɛ ɛ ɖo na nyi. E ɖo na ɖo kplɔn kleundɛ vɔvɔ enɛ ɔ dandanmɛ wɛ ɛ ɖɛ. Alɔlyɛnzɔ kpo alɔnuno kpaa kpo ɖo na vun kan kpɛ to ɔ mɛ. Wɛmakplɔnyiji nu alɔ vɔ ɔ, mɛ bi nɔ wɛ ɛ ɖo na nyi, bɔ e kan na xwedo lee e jɛ xa mɛ ɖokpoɖokpo gbɔn e.

2. Wɛmakplɔnkplɔn ɔ gbɛɔ sin nukɔnyiyi wɛ ɛ na ba; bo na dɔn gbɛɔ sin aɛ lɛ yi nukɔn bo jɛ hun dɔ yɛ ji. E ɖo nɔ zɔn bɔ mɔjɛmɛ kpo nuwɔɖokpo kpo hwɛɔkɛmɛ kpo nɔ tɛin xɔntɔn sin walɔ na tiin, bɔ to e ɖo bu lɛ e sɔn gbɛ ɔ na yi nukɔn bɔ fifa na tiin nɔ gbɛ ɔ bɔ.

3. Vito, vino lɛ wɛ ɖo na ɖɛ nyi kplɔn e vi yetɔn lɛ na yi ɛ.

Gbetakɛn 27

1. Gbɛɔ bi ɖo aɛ bo nɔ go alɔ nu tonunywe lɛ bi; mɛ bi ɖo na mɔ mɔ ɖagbe e ɖo alɔlyɛnmɛ bo na zan mɔ ɖokpo ɔ, ɛ na sɔ so nɔ nukɔnyiyi nunyɛ tɔn bo na sixu mɔ nyɔna e d'e mɛ lɛ ɛ ɖɛ.

2. Nu e na tɔn sin nu e mɛdɛ gba tamɛ bo blo ɛ ɔ, mɛ ɔ tɔn wɛ e ɖo na nyi; b'ɛ na jɛ hun do nu tɔn ji ɖo nujinjanlinu wɛ à, wɛmawlan wlan sin alinu wɛ à, alo alɔlyɛn zɔwiwa sin alinu.

Gbetakɛn 28

Gbɛɔ bɔ ɖo na ba tuto gbɔn nukɔnyiyi hɛnnu e mɛ ɖɛ e kpodo gbɛ ɔ bɔ kpan sin alinu bonu aɛ, sisi kpo jlokokonuno e xɔ e ɖo ɖo wɛma elɔ mɛ ɔ ni nɔ xwiji.

Gbetakɛn 29

1. Togun e mɛ gbɛɔ ɖɛ e bɔ nukɔn yiyi tɔn kpo nyɔna tɔn kpo na tɔn sin mɛ ɛ ɔ, ɛ ɖo na ɖo nunɔmɛdɛ lɛ do wɔ tɔn.

2. Do aɛ e gbɛɔ ɖo lɛ sin zinzan kpo nuno tɔn kpo mɛ ɔ, mɛ ɖokpoɖokpo ɖo na ba jɛ na bo na nyi sɛn e na zɔn bɔ ɛ ma na tɛ afɔ aɛ nɔzo tɔn tɔn lɛ kpo jlokokonuno tɔn tɔn lɛ ji kpo ji ɔ ɛ ɖi lee mɛsisi sin kplɔn byɔ gbɔn ɛ, tuto e ji to ɔ ɖɛ kpo togun bi kpaa gbɛɔ lɛ tɔn sin nunɔmɛ byɔ gbɔn e.

3. Ace, sisi kpo jlokokonuno enɛ lɛ ɖo na xwedo su kpodo linlin to ee ɖo bu lɛ tɔn.

Gbetakɛn 30

Yodɛ, kplekplɛdɛ, gbɛɔ godɔkponɔdɛ na yi huzu nu e ɖo do wɛma elɔ mɛ e ɖo alɔ tɔn ji bo na mɔ tɛn bo ɖɛ walɔdɛ alo ayidɛ tɔn ee na zɔn bɔ e na mɔ tɛn bo do kpo aɛ, sisi kpodo jlokokonuno ee xɔ e ɖo ɖo fi e bo hɛn gba ɔ.